

PISMO STOWARZYSZENIA KSIĘGOWYCH W POLSCE

Kurier etyki

NR 4/2022(16)

WYDANIE WYŁĄCZNIE ELEKTRONICZNE

prof. dr hab. Anna Karmańska, przewodnicząca Komisji Etyki

*Kto zdobył wiedzę pielęgnuje, a nową bez ustanku zdobywa,
ten może być nauczycielem innych.*

Konfucjusz (551-479 p.n.e.)

Po pierwszej debacie. Czekamy na ...

Szanowni Państwo,

Kontynuujemy zdawanie sprawy z przebiegu *Pierwszej debaty o etyce w rachunkowości*, zorganizowanej przez Komisję Etyki we współdziałaniu z Kolegium Rzeczników Zawodowej Etyki w Rachunkowości w dniu 27 stycznia 2022 roku pod hasłem "*Zacznij od siebie*". Tym wydarzeniem został zainicjowany cykl debat, które zamierzamy prowadzić przez cały 2022 rok.

W dwóch poprzednich numerach *Kuriera Etyki* przedstawiliśmy Państwu główne myśli, wątki i refleksje, którymi podzielili się z nami dr Michał Kaczmarski i prof. Anna Karmańska. Dziś zamieszczamy skrót wypowiedzi prof. Elżbiety Mączyńskiej-Ziemackiej, która wprowadziła nas na orbitę holistycznego patrzenia na kwestie etyczne, ważne na równi w ekonomii, finansach, zarządzaniu i – oczywiście – w rachunkowości. Pełny tekst wystąpienia zamieścimy w wydaniu specjalnym *Kuriera Etyki*. [AK]

Od prof. dr hab. Elżbiety Mączyńskiej-Ziemackiej:

W odpowiedzi na pytania:

prof. dr hab. Elżbieta Mączyńska-Ziemacka
Prezes Honorowy Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego

Etyka kluczem do trwałości, efektywności i przejrzystości biznesu

ETYKA I JEJ WIELOWIEKOWE ZNACZENIE

W obecnej złożonej i wielce turbulentnej rzeczywistości społeczno-gospodarczej słowo etyka, odmieniane przez wszystkie przypadki, pojawia się tak często i w tak różnym kontekście oraz konfiguracjach, w rozmaitych debatach, rozprawach, mediach ale też zwykłych rozmowach, że można się obawiać czy nie jest nadużywane. Zagroziłoby to erozją znaczenia tego pojęcia i traktowaniem go jako wyświechtanego sloganu. Byłoby to wysoce niewłaściwe, zwłaszcza zważywszy na fundamentalne znaczenie etyki dla życia społeczno-gospodarczego i każdego człowieka.

Według Encyklopedii PWN, etyka [gr. *tá ēthiká* 'traktat o obyczajach' [*ēthos* 'obyczaj', 'charakter'], to termin użyty w IV w. p.n.e. przez Arystotelesa w tytule dzieła *Etyka nikomachejska*, na oznaczenie opisowo-krytycznego studium tego, co dotyczy etosu jako ludzkiego charakteru, obyczaju, tj. utrwalonego sposobu zachowania się w środowisku życia, zamieszkania.

Etyka bowiem to pojęcie wywodzące się od starożytnych Greków, oznaczające ogół *moralnych* norm społecznych, norm postępowania ludzi.

Etyka to ogół przyjętych w danej grupie społecznej norm moralnych, stanowiących podstawę oceny i regulacji postępowania członków tej grupy, zintegrowanych poprzez przyjęty system wartości. Tym samym etyka pełni funkcje swego rodzaju moralnego drogowskazu, ukierunkowującego postępowanie ludzi, m.in. ludzi o określonej profesji i pełniących funkcjach.

Taki drogowskaz sprzyja łaadowi społecznemu, w tym łaadowi gospodarczemu, biznesowemu. Sprzyja wewnętrznej harmonii funkcjonowania podmiotów gospodarczych, osób fizycznych i prawnych, co należycie kształtuje jakość ich pracy.

ETYKA I JEJ SZCZEGÓLNE ZNACZENIE WE WSPÓŁCZESNYM ŚWIECIE

Wiele wskazuje, że w dzisiejszej rzeczywistości społeczno-gospodarczej potrzeba kodeksów etyki nabiera specjalnego wymiaru. Wynika to przede wszystkim

z niebywalej dynamiki przemian społeczno-gospodarczych, co powoduje zwiększanie ryzyka chaosu w systemie wartości i ryzyka nieetycznych zachowań.

Wiek XXI jest i – jak wynika z badań – pozostanie wiekiem narastania powszechnie ogarniającej świat niepewności i ryzyka, o czym już przekonuje m.in. szybowanie i ogromna wahliwość globalnego indeksu niepewności (*World Uncertainty Index*).

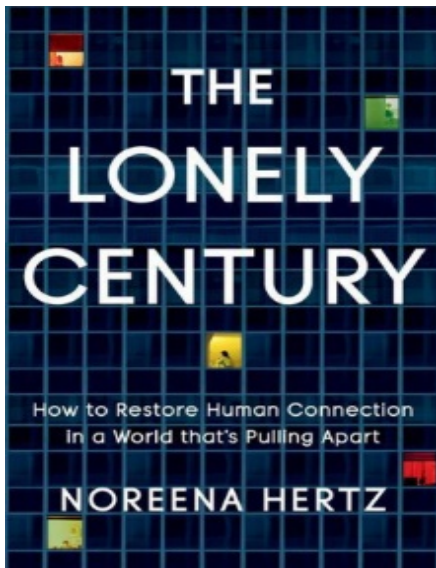
CZWARTA REWOLUCJA PRZEMYSŁOWA – TURBULENCJE I WYZWANIA

Obecnie w rozmaitych debatach wyraźna jest skłonność, by wstrząsy i kryzysowe zaburzenia oraz głębokie przemiany, jakich doświadcza gospodarka globalna i gospodarki krajowe, przypisywać przede wszystkim pandemii COVID-19. Jednak to nie pandemia jest pierwotnym czy głównym zaczynem i podłożem kształtującym tego typu przemiany. Wynikają one przede wszystkim z dokonującego się w skali globalnej, zapoczątkowanego już w ubiegłym wieku, przełomu, przesilenia cywilizacyjnego, czyli przechodzenia od cywilizacji industrialnej

do nowej, wciąż jeszcze nie w pełni zdefiniowanej i rozpoznanej, określanej rozmaicie, m.in. jako cywilizacja wiedzy, cywilizacja cyfrowa, kognitywna, digitalna itp. Przełomowe przemiany są następstwem ogarniającej obecnie świat czwartej rewolucji przemysłowej (rewolucji 4.0) z jej niebywałą i szybko rosnącą, a przy tym jeszcze dalece niedostatecznie zidentyfikowaną siłą sztucznej inteligencji, stanowiącą połączenie potencjału materialno-fizycznego, cyfrowego i biologicznego.

Dobrodziejstwo sztucznej inteligencji i cyfryzacji nie zmienia faktu występowania rozmaitych, związanych z nimi zagrożeń, w tym np. ryzyka cyfrowych nadużyć, inwigilacji, dehumanizacji i narastania samotności.

Przekonuje o tym m.in. książka brytyjskiej ekonomistki Noreeny Hertz pt. *The Lonely Century: Coming Together in a World that's Pulling Apart (Era samotności: jak trzymać się razem w świecie, który nas rozdziela)*.

Nowoczesne technologie niewątpliwie sprzyjają postępowi materialnemu. Potwierdzają to jednoznacznie statystyki, w których postęp ten mierzony jest przede wszystkim wskaźnikiem produktu krajowego brutto (PKB).

Jednak mimo wielkiego, niekwestionowanego postępu materialnego, świat, także rozwinięty, wciąż boryka się z ogromnymi, erodującymi popyt, narastającymi nierównościami społecznymi, w tym dochodowymi.

Schorzenia świata nieuchronnie przekładają się na schorzenia biznesu, a przy tym występują tu synergicznie sprzężenia zwrotne. Zjawiska tego typu prowokują zarazem pytanie dotyczące etycznego ich podłoża.

ETYKA VERSUS ANOMIA

Z analiz i badań naukowych wynika, że schorzenia współczesnego świata wiążą się m. in. z marginalizowaniem, niedocenianiem, czy wręcz lekceważeniem szeroko rozumianych kwestii etycznych. Jest to poniekąd zrozumiałe, bowiem historia dowodzi, że prawie każdy głęboki przełom, transformacja, gospodarcza, technologiczna, polityczna czy ustrojowa stwarza rozmaite problemy etyczne, zwiększa ryzyko chaosu w systemie wartości, czyli anomii.

Anomia jest przeciwieństwem etyki.

Doświadczenia historyczne wskazują przy tym, że anomia narasta tym bardziej, im głębsze i szybsze są przemiany w życiu społeczno-gospodarczym.

Anomia zagraża harmonijnemu, trwałemu rozwojowi społeczno-gospodarczemu i wymaga przeciwdziałań, w tym przede wszystkim działań na rzecz porządkowania i klarowności norm etycznych, dbałości o przejrzysty system wartości. Jak bowiem pisze Grzegorz W. Kołodko w książce *Dokąd zmierza świat. Ekonomia polityczna przyszłości*: „gospodarka bez systemu wartości etyczno-moralnych jest jak życie bez sensu”.

ETYKA – EKONOMIA – CHREMASTYKA

Na znaczenie związków teorii ekonomii i etyki zwraca uwagę wielu ekonomistów. Ma to teoretyczne uzasadnienie. Odrywanie ekonomii od moralności można bowiem uznać za w pewnym sensie bezczeszczenie XVIII-wiecznej idei szkockiego myśliciela, filozofa Adama Smitha, uznawanego za intelektualnego ojca ekonomii.

Znaczenie etyki i jej symbiozy z ekonomią eksponował też wybitny brytyjski ekonomista John M. Keynes, który wprost stwierdził: „Uważam, że ekonomia jest nauką moralną/..., zajmuje się introspekcją i wartościami /.../, zajmuje się motywami, oczekiwaniami i psychologicznymi niepewnościami”.

W koncepcji neoliberalnej takiej symbiozy ekonomii i etyki niestety zabrakło, co stworzyło „urodzajne” pole dla działań nieetycznych. Stąd też nierzadko występującym w praktyce zjawiskiem jest niedotrzymywanie umów przez niektóre osoby prawne i fizyczne oraz łamanie zasad ustalanych w ramach rozmaitych form współpracy.

Zjawisko to dotyka niemalże wszystkich szczebli gospodarki. Stanowi to kryzysogenny czynnik destrukcji porządku gospodarczego i społecznego.

Takiemu myśleniu sprzyjała dominacja (przez kilka minionych dekad w wielu krajach Zachodu), doktryny neoliberalnej, silnie promieniującej na świat. Doktrynę neoliberalną cechuje fundamentalizm rynkowy i marginalizowanie etyki na rzecz zasady, że „chciwość jest dobra”.

POMIAR DOKONAŃ – WYMIAR ETYCZNY

Z kwestiami etycznymi łączy się problem pomiaru dokonań społeczno-gospodarczych. Mankamenty pomiaru wypaczają, zafałszowują bowiem obraz tych dokonań.

Sposób pomiaru zawsze rzutuje na etykę, jakość, styl i intensywność pracy, zachowania, decyzje i postępowanie osób (fizycznych i prawnych), których bezpośrednio lub pośrednio pomiar taki dotyczy. Jeśli jest błędny lub niepełny, może prowadzić do nieprawidłowości w zachowaniach tych osób (zgodnie z zasadą: jaka miara – takie postępowanie).

EKONOMIA NIE JEST NAUKĄ O ZARABIANIU PIENIĘDZY. TO JEST NAUKA O RELACJACH MIĘDZY GOSPODARKĄ A ŻYCIEM SPOŁECZNYM

*Edmund S. Phelps – laureat
nagrody A. Nobla w 2006 r.*

W gospodarce podstawową miarą dokonań jest produkt krajowy brutto (PKB). To w największym uproszczeniu suma zysków i płac. Dotyczy to zysków przedsiębiorstw, dochodów kapitałowych, otrzymywanych przez pracujące osoby wynagrodzeń, bez względu na charakter, formy prawne, i znaczenie ich pracy. Na równi traktowane są w pomiarze PKB działania w sferze wytwórczej, jak i np. w sferze hazardu czy spekulacji. W warunkach neoliberalizmu wzrost PKB stał się fetyszem, przekształcił się bowiem w podstawowy cel w polityce społeczno-gospodarczej, wypierając, wydawałoby się oczywisty, fundamentalny w krajach demokratycznych cel, czyli poprawę jakości życia ludzi i dobrobyt społeczny.

WYZWANIA DLA EKONOMISTÓW

Przedstawione kwestie wskazują na potrzebę etyczno-moralnych reguł na wszystkich poziomach życia społeczno-gospodarczego.

Uzasadnia to tym samym potrzebę kodeksów etyki. Poszanowanie jej zasad i wymogów jest niezbędną przeciwwagą dla destrukcyjnej anomii.

Stanowi to zarazem fundamentalne wyzwanie dla głównych kreatorów życia społeczno-gospodarczego, w tym dla ekonomistów.

Szczególne wyzwania stoją tym samym także przed specjalistami z zakresu rachunkowości, których domeną jest m.in. przedstawianie finansowego obrazu działalności podmiotów. Odpowiadają oni za rzetelność, prawdziwość, niezafałszowywanie tego obrazu.

**WSZYSTKO CO ROBISZ,
A CO MA WPŁYW NA INNEGO
CZŁOWIEKA, JEST – W PEŁNYM
SENSIE – ETYCZNE.
JEDNA RZECZ TO KWESTIE DOBRA
I ZŁA, TAKIE JAK KRADZIEŻ,
UBÓSTWO, KŁAMSTWO, NIESIENIE
POMOCY
CZY OPIEKOWANIE SIĘ INNYMI.
DRUGA ZAŚ TO CECHY TWOJEGO
CHARAKTERU – ODWAGA,
LOJALNOŚĆ, UCZCIWOŚĆ,
MIŁOŚĆ I PRAWOŚĆ...**

*Jonny Thomson – filozof, Uniwersytet
Oksfordzki*

CHREMASTYKA – zdobywanie i pomnażanie pieniędzy, sztuka bogacenia się bez umiaru ...

Pojęcie wprowadzone w IV. wieku przed naszą erą przez Arystotelesa.

Jacek Schindler, *Gospodarka wartości. Pomiędzy ceną a „ukrytą ręką kultury”*
Prace Kulturoznawcze 23, nr 4, Wrocław 2019

[AK]

STOWARZYSZENIA KSIĘGOWYCH WPOLSCE

Stowarzyszenie Księgowych w Polsce (SKWP) jest, posiadającą osobowość prawną, najstarszą i największą polską organizacją skupiającą przedstawicieli środowiska zawodowego związanego z rachunkowością i finansami. Stowarzyszenie kontynuuje tradycje społeczno-zawodowych organizacji księgowych, działających na terenie ziem polskich od 1907 roku. Od 1989 roku Stowarzyszenie Księgowych w Polsce jest członkiem Międzynarodowej Federacji Księgowych (IFAC). Stowarzyszenie nieustannie dokłada starań, by jego członkowie odznaczyli się wysokimi kompetencjami zawodowymi oraz postępowali zgodnie z zasadami etyki.

W 2007 roku Stowarzyszenie uchwaliło *KODEKS ZAWODOWEJ ETYKI W RACHUNKOWOŚCI*, którego sygnatariuszami są wszyscy członkowie SKWP, jak również ponad 2 tys. przedsiębiorstw i innych organizacji oraz osoby indywidualne.

W 2009 roku Stowarzyszenie wprowadziło czterostopniową certyfikację zawodu księgowego i tytuł zawodowy dyplomowanego księgowego, w 2013 roku tytuł certyfikowanego eksperta usług księgowych, w 2015 roku zawodowy tytuł certyfikowanego specjalisty usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych i podatkowych. Do Stowarzyszenia należy ponad 24 tys. członków zwyczajnych i 2 tys. członków wspierających.

W Stowarzyszeniu działa 25 Oddziałów Okręgowych. Od 2010 roku 9 czerwca obchodzony jest Dzień Księgowego.

www.skwp.pl

PREZYDIUM ZARZĄDU GŁÓWNEGO

PREZES: Jerzy Koniecki

WICEPREZESI: dr Teresa Cebrowska,
dr hab. prof. US Stanisław Hońko

SEKRETARZ: Leszek Lewandowicz

SKARBNIK: Bożena Wilk

Kurier Etyki redaguje

KOMISJA ETYKI:

prof. dr hab. Anna Karmańska
przewodnicząca,

Franciszek Wala wiceprzewodniczący,
Małgorzata Małowińska sekretarz,
Stanisław Kozłowski, Sebastian Kuś,
dr Jan Piątek, Grażyna Urbaniak.

Projekt graficzny:

MEDIA DORA Dorota Mirowska

Redakcja:

ul. Górnośląska 5; 00-443 Warszawa
tel. 22 583 49 50, faks 22 622 77 81
e-mail: sekretariat@skwp.pl

© by SKWP. Publikacja jest chroniona przepisami prawa autorskiego. Wykonywanie kserokopii lub powielanie inną metodą oraz rozpowszechnianie bez zgody wydawcy w całości lub części jest zabronione i podlega odpowiedzialności karnej. Przedruk materiałów z „Kuriera Etyki” (w całości lub części), wprowadzanie do banku danych oraz przenoszenie na nośniki magnetyczne dozwolone na zasadach ustalonych w ustawie – Prawo autorskie. Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania i adiustacji tekstów oraz zwrotu zamówionych materiałów a niezatwierdzonych do druku. Materiałów niezamówionych nie zwracamy.

Prosimy o:

Źródło grafiki:

<https://pixabay.com/pl/photos/gabinet-sprz%c4%99%c5%bcenie-zwrotne-2826040/>

Tylko w sercu pretensja gorzka do....Fenicjan,
którym kiedyś wynaleźć forszę się udało.
Wynaleźli. To dobrze. Ale czemu tak mało?!

Marian Załucki, *Polak w Italii*

Wyszukała: DW